

НОМІНАЛІЗАЦІЯ: ЯК ПОКРАЩИТИ ПИСЬМОВЕ МОВЛЕННЯ

У статті розглядаються деякі питання номіналізації, зокрема, використання у різних стилях мовлення іменників, що утворені з інших частин мови. Обговорюються як позитивні, так і негативні наслідки надлишкової номіналізації у тексті. Наводяться рекомендації про те, як покращити стиль письмове мовлення.

Ключові слова: номіналізація, іменникові дієслова, віддієслівні іменники, зомбі-іменники, навички гарного письмового мовлення.

В статье рассматриваются некоторые вопросы номинализации, в частности, использование существительных, созданных из других частей речи. Обсуждаются плюсы и минусы чрезмерного использования номинализованных форм в тексте и приводятся советы специалистов о том, как улучшить стиль письменной речи.

Ключевые слова: номинализация, "осуществлённые" глаголы, отглагольные существительные, зомби-существительные, навыки хорошей письменной речи.

The article looks into some issues of nominalization, namely, the use of nouned verbs and verbed nouns in various styles. Pluses and minuses of nominalization are discussed, and some advice is offered on how to master good-writing skills.

Key words: nominalization, nouned verbs, verbed nouns, zombie-nouns, good writing skills.

Сьогодні, мабуть, як і завжди, навала номіналізованих (від-іменникових) дієслів (nominalization) і від-дієслівних іменників (verbing) дратує багатьох користувачів англійської мови. Але зловживання цими граматичними прийомами, напевно, не є символом часу. І прості мовці, і відомі автори завжди полюбили гратися зі словами, переводячи їх з однієї частини мови до іншої. Цими прийомами багаторазово користувався У. Шекспір, наприклад, утворивши дієслово від іменника "пес": песьчати у ніг, вклонятися плазливо... (*to dog his heels and curtsy at his frowns...*) [6].

Дієслову "приймати (у себе)" ("*to host*"), яке сьогодні знову вважається досить "модним", насправді декілька століть, а ще п'ятдесят років тому воно вважалося "дивним" витвором журналістського жаргону.

Процес утворення іменників з інших частин мовлення (здебільшого з дієслів, але не тільки) називається номіналізацією. Якщо описати цей процес за допомогою самого терміну "номіналізація", то визначення звучатиме так: Номіналізація – це *поширення іменників у процесі формування дискурсу*, що є *ознакою тенденції до пихатості та абстрактності мовлення* [2].

Так звані "якісні" газети та журнали ("quality press"), наприклад "Економіст", у своїх правилах щодо стилю писемного мовлення наполегливо радять утримуватися як від перетворення на дієслова інших частин мови, так і зворотнього процесу номіналізації. Редактори-стилісти журналу, зокрема, закликають відмовитися від надмірного вживання абстрактних та невизначених іменників ускладненої граматичної форми, що побудовані за допомогою таких суфіксів, як -ation, -isation, -ment, -ship, -ance (*participation*,

peripherality, consideration, conclusion, actualization, ownership, activity, tendency, relationship, treatment, impairment, allowance, agreement) і так далі.

Саме номіналізовані форми перенасичують найгірші приклади письмового дискурсу багатьох стилів, які звучать і виглядають так: "**Нанизування**" у реченні *послідовності іменників* призводить до *посилення нерозуміння методу розв'язання рівняння* [4].

Варто пам'ятати, що кожне речення містить як елементи розподілі (дієви особи/самі дії), так і "традиційні" компоненти речення (підмет/присудок). Дієслова часто виступають більш значущими елементами речення (тексту), аніж іменники чи іменникові фрази. У процесі номіналізації дієслова (дії або події) перетворюються на **іменники** (речі, концепції або істот). Текст перестає описувати дії, і замість цього точиться навколо понять чи концепцій, наприклад:

Ми пройшли маршем, щоб зібрати гроші на благодійний фонд боротьби з лейкемією. – Марш благодійників зібрав гроші для фонду боротьби з лейкемією.

Злочинність стрімко зростає, і це не може не турбувати поліцію. – Стрімке зростання злочинності стає приводом для занепокоєння поліції.

Наші нові дані доводять цю тезу. – Доказом цієї тези слугують наші нові дані.

Економічний занепад спричинив проблеми компанії. – Занепад економіки став причиною проблем компанії.

Комітет погодив проект бюджету, бо інакше парламент міг відмовитися його обговорювати. – Комітет досяг погодження проекту бюджету, бо невчасне подання цього документу могло призвести до відмови парламенту провести обговорення [5].

Як бачимо з наведених прикладів, при номіналізації **дія** у реченні ховається за **іменником**. Щоб зрозуміти такі речення, читачі мусять "інтерпретувати" речення, або "виловлювати" з нього зрозумілі "оповідні" елементи. Номіналізація часто призводить до зловживання прийменниковими зворотами, і для того, щоб правильно зрозуміти зміст, повідомлення необхідно відредагувати – "відновити" елемент за елементом.

У наступному прикладі можна відчутти, як надмірна кількість номіналізацій повністю "вбиває" зміст речення:

Рішення стосовно застосування лікарських форм, не залежно від не/спроможності пацієнтів у травмопункті самостійно робити юридично-вправні рішення, приймається виключно лікарем [5].

І лише "розкодувавши" зміст, тобто, звільнивши речення від певних "зайвих" номіналізацій, отримуємо зрозуміле повідомлення:

Коли *пацієнт*, який поступає до *травмопункту*, не може самостійно приймати *рішення*, медикаментозне *лікування* призначається виключно *лікарем* [5].

Проте, номіналізація не завжди означає помилку, є певна низка мовленнєвих ситуацій, коли номіналізовані форми корисні.

Наприклад, коли номіналізація стосується попередньої теми тексту:

Це відкриття стало проривом.

Ці докази залежать від єдиного неперевіреного показника.

Таке рішення може мати значні наслідки.

Чи коли номіналізація визначає об'єкт дієслова:

*Не розумію її **намірів*** (що вона планує робити).

*Маємо розглянути всі їх **пропозиції*** (все, що вони пропонують).

Трапляються такі випадки номіналізацій, які взагалі "не спрацьовують", тобто, не розкривають зміст повідомлення, але їх можна успішно перетворити на дієслова чи дієслівні конструкції, наприклад:

1. Коли номіналізація йде за дієсловом, що передає абстракцію.

Ми ***вдалися*** до розслідування. – Ми розслідували.

2. Коли номіналізація використовується після дієслів "існують/існує /є":

Є/існує погодження комітету. – Комітет погодив.

3. Коли номіналізація йде поруч з "порожнім" дієсловом:

Наше обговорення ***стосувалася*** бонусів. – Ми обговорили бонуси.

Номіналізація часто використовується як загальноприйнятний термін чи визначення в якості "шифру", яким спілкуються "свої серед своїх". Саме з таким функціональним навантаженням номіналізовані форми використовують у науковому, академічному дискурсі. У таких випадках номіналізовані слова не варто змінювати на дієслова, навіть заради стилістичних вимог. Наприклад, "*стандартне відхилення*" чи "*фінансування боргу*" – це поширені терміни, які використовуються саме у такій – номіналізованій – формі.

Проте, інколи, номіналізація у науковому мовленні звучить кумедно: наприклад, "миші демонструють соціальне ***уникнення***", хоча насправді "миші перестають спілкуватися", або "представники певних професій демонструють асоціальні випадки ***над-споживання*** алкоголю" у тому сенсі, що "представники певних професій зловживають алкоголем" [2].

Приклади перенасиченості номіналізованими формами можна знайти не лише у науковому, академічному дискурсі. Інколи прості і буденні речі викладено в такий спосіб, що втрачається будь-який смисл. Наприклад, попередження у підземному гаражі багатопверхового житлового будинку: "Після ***зайду*** до ***гаражу*** кожен ***користувач*** повинен дотримуватися ***правил і вимог використання***. ***Ані служба підтримки, ані служба охорони не є сторонами-підписантами контракту з використання гаражу***". Як бачимо, 15 іменників міститься у повідомленні з двох речень (25 слів). "Людською" мовою те саме можна було би написати так: "У ***гаражі*** всі мають дотримуватися певних ***правил***. Ремонтні та охоронні ***послуги власником гаражу*** не надаються"[2]. Таким чином, по-перше, економимо мовні зусилля, використавши всього 15 слів, а по-друге, розуміємо смисл повідомлення.

Взагалі, формальний текст будь-якого стилю характеризується переважним використанням номіналізованих форм. В такому разі саме присутність номіналізації виступає стилістичним маркером тексту. У наступному прикладі співвідношення іменників (номіналізацій) у формальному/неформальному текстах становить 3:1 [5]:

Формальний текст	Неформальний текст
<p>Нерівномірність розподілу багатства в Австралії стає ще одним проявом браку рівності можливостей у країні. Австралійське суспільство можна приблизно поділити на три щаблі: вищий, середній і робочий класи. Згідно статистики, більшість австралійців протягом життя залишається у рамках того класу, в якому вони народилися. Питання належності до певного класу додатково обтяжується такими факторами, як раса та стать. Відносно менші можливості жінок заробляти та володіти активами також свідчать про існування економічної нерівності у залежності від статі...</p>	<p>Австралійське суспільство має нерівний доступ до національного багатства. Тут існують вищий, середній і робочий класи, і люди протягом життя здебільшого залишаються у томі класі, де народилися. Окрім класової нерівності можна також говорити про расову та статтеву. Жінки загалом заробляють менше чоловіків...</p>

Письмове мовлення відмінного гатунку – складна річ. За влучним виразом психолінгвіста С. Пінкера, чудовий витвір письменного мовлення подібний до неперевершеного суфле, що з'являється на стерильно-чистій кухні наприкінці кулінарного шоу, коли вся брудна робота залишається за лаштунками [1].

З цією думкою погоджується і Х. Сорд з Оклендського університету, яка називає завелику кількість іменників у тексті "зомбіюванням читачів", а самі іменники, що часто-густо є штучними похідниками з інших частин мовлення – "зомбі-іменниками". На думку Х. Сорд "такі іменники з'їдають дієслова, знекровлюють прикметники і заміщують живих істот абстрактними поняттями, що лише "навішують ярилки" [3].

У найкращому випадку номіналізовані (іменникові форми) допомагають нам висловлювати складні думки та ідеї: *інтерпеляція, гетеронормальність, пропедевтика*.

У найгіршому – насиченість іменниками заважає самому процесу спілкування та порозумінню. Погане письменне мовлення "погано" ще і з психологічної точки зору, тому що воно практично одразу перенавантажує робочу пам'ять, за допомогою якої ми утримуємо в голові незавершену синтаксичну конструкцію. Це відбувається тому, що порушуються очікування причинно-наслідкових зв'язків чи простого порядку слів у реченні: "*kapital впае до \$76 зі \$110*".

Слушну психолінгвістичну пораду стосовно писемного мовлення дає С. Пінкер: "Не варто забувати, як пишуть "живі" люди. Автори, які здебільшого вживають екзотичні та довгі слова, не обов'язково розумніші за тих, хто зустрічає такий текст вперше. Якщо тема вимагає використання абстрактних понять, намагайтеся "розбавляти" текст такими прикладами і жартами за темою, які допоможуть аудиторії "залишатися з вами" і розуміти, про що йде мова. Будь-який текст (речення, абзац чи уривок), перенасичений номіналізованими формами, стрімко приспить аудиторію. Тому "розбудіть" читачів енергійними, конкретними, чітко-побудованими реченнями, вільними від зомбі-іменників!" [4].

І ще одна рекомендація від редакторів "якісної преси" тим, хто пише і сподівається бути прочитаним: письмове мовлення повинно чітко і конкретно визначати *хто і що робить з ким/чим* [2]. Тобто, краще користуватися короткими реченнями, в яких існує дія, дія та об'єкт цієї дії. Це – ознака так званого "класичного стилю", коли конкретні слова "працюють" у зрозумілих реченнях. Для цього доцільно вибирати "старомодні" іменники, які позначають людей, місця та речі, а не "мета-концепції" (явище, феномен, рівень, спостереження). Конкретні іменники вимагають вибору точних і образних дієслів, бо кожний читач має "побачити" письмовий текст своїм уявним зором.

Отже, історії, що розказані простою мовою, не лише приємно читати. Їх можна зрозуміти. На жаль, простий і зрозумілий текст написати дуже важко. Однак автору варто докласти для цього зусиль – читачі це безперечно оцінять.

Література

1. *Pinker S.* The Sense of Style: The Thinking Person's Guide to Writing in the 21st Century / S. Pinker. – Viking, 2014. – 359 p.
 2. *R. L. G.* Night of the Living Dead Nouns [Електронний ресурс] / R. L. G. // Economist. – September 18, 2014. – Режим доступу : <http://www.economist.com/blogs/prospero/2014/09/johnson-style>.
 3. *Sword H.* Nominalisations Are Zombie-Nouns [Електронний ресурс] / H. Sword // NYTimes.com. – July 23, 2012. – Режим доступу : http://opinionator.blogs.nytimes.com/2012/07/23/zombie-nouns/?_r=0.
 4. *Timekeeper* A psycholinguist invites writers to improve their prose by getting into readers' minds [Електронний ресурс] // Economist. – September 6, 2014. – Режим доступу: <http://www.economist.com/news/books-and-arts/21615476-psycholinguist-invites-writers-improve-their-prose-getting-readers>.
- Джерела ілюстративного матеріалу**
5. *Academic Writing: Nominalisations* [Електронний ресурс] // University of Melbourne. – 2000. – Режим доступу: <http://unilearning.uow.edu.au/academic/3b.html>.
 6. *Shakespeare W.* King Henry IV [Електронний ресурс] / W. Shakespeare // Shakespeare online.com. – Режим доступу : http://www.shakespeare-online.com/plays/1kh4_3_2.html.

References

1. *Pinker S.* The Sense of Style: The Thinking Person's Guide to Writing in the 21st Century / S. Pinker. – Viking, 2014. – 359 p.
2. *R. L. G.* Night of the Living Dead Nouns [Electronic source] / R. L. G. // Economist. – September 18, 2014. – Access mode : <http://www.economist.com/blogs/prospero/2014/09/johnson-style>
3. *Sword H.* Nominalisations Are Zombie-Nouns [Electronic source] / H. Sword // NYTimes.com. – July 23, 2012. – Access mode : http://opinionator.blogs.nytimes.com/2012/07/23/zombie-nouns/?_r=0.
4. *Timekeeper* A psycholinguist invites writers to improve their prose by getting into readers' minds [Electronic source] // Economist. – September 6, 2014. – Access mode : <http://www.economist.com/news/books-and-arts/21615476-psycholinguist-invites-writers-improve-their-prose-getting-readers>.

Supporting Sources

1. *Academic Writing: Nominalisations* [Electronic source] // University of Melbourne. – 2000. – Access mode : <http://unilearning.uow.edu.au/academic/3b.html>.
2. *Shakespeare W.* King Henry IV [Electronic source] / W. Shakespeare // Shakespeare online.com – Access mode : http://www.shakespeare-online.com/plays/1kh4_3_2.html.